MORUGHA K. O., ILYINA O. M., LYMAR L. V. Revitalization of student's cognitive activity in the study of foreign languages in nonlinguistic high school institutions.

The authors consider revitalization of student's activity as an essential element of teaching foreign language in high school for specific purpose. In this article the authors underline the advantages of using the role play, case study that take interest and increase student's motivation for successful learning of foreign language. In order to reach the successful result in the process of learning the authors offer to connect classical method, psychological approach and deficient modern interactive methods of teaching foreign languages.

Keywords: *motivation, individual approach, interactive way of teaching, activity, communication, planning, topicality.*

Моруга К. О., Ільїна О. М.
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
Амерідзе О. С.
Національний технічний університет України КПІ

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВВЕДЕННІ НОВОГО ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасний курс України на євроінтеграцію обумовлює нові вимоги до процесу навчання у вищій школі, що спричинило необхідність опанування українськими викладачами інтерактивних методів навчання. Авторами наведено аналіз основних інтерактивних методів навчання, які можуть використовуватися у викладанні іноземної мови у немовних ВНЗ на прикладі викладання лексичного матеріалу. У статті проаналізовано основні вимоги до запровадження методів, переваги та недоліки інтерактивного навчання.

Ключові слова: *інтерактивне навчання, професійна орієнтація, лексика, кейс-метод, метод проектів.*

У зв'язку із приєднанням України до Болонського процесу та обраним курсом на євроінтеграцію перед системою освіти України (зокрема вищої) постає необхідність відповідності європейським критеріям. У цьому випадку мається на увазі, що спеціаліст, який отримав диплом вищого навчального закладу, буде конкурентоспроможним на європейському ринку праці, відповідно до акредитації його диплому, та рівня сформованих знань, умінь та навичок. У зв'язку із цим, було змінено програму навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах, студенти нелінгвістичних навчальних закладів вивчають курс "Іноземна мова професійного спрямування", аби бути здатними працювати за кордоном та спілкуватися іноземною мовою на професійні теми.

Перехід студента від рівня В2 (відповідно до Державного стандарту базової та повної середньої освіти від 2004 року, рівень володіння мовою студентів має бути не нижчим рівня В1+ (незалежний користувач)) до рівня

С1 (досвідчений користувач), С1 – автономний (який може бути прийнятий для магістерського рівня),С2 – компетентний (прийнятний для магістра) є метою навчання студента іноземної мови професійного спрямування у ВНЗ.

Відповідно, аби забезпечити високу якість знань студентів та відповідність якості освітнього процесу європейським критеріям, викладачі вищих навчальних закладів повинні застосовувати новітні технології навчання, які здебільшого є інтерактивними.

Метою статті є проаналізувати основні інтерактивні технології навчання, які використовуються у немовного вищому навчальному закладі під час викладання іноземної мови, зокрема при введенні нового лексичного матеріалу, провести бібліографічний аналіз, визначити основні напрямки, переваги та недоліки, та сформулювати оптимальний пакет інтерактивних технологій, які може використовувати викладач ВНЗ. Авторами було виділено викладання лексичного матеріалу, тому що основою будь-якого курсу "Іноземна мова професійного спрямування" є лексична база, і від засвоєння лексичного матеріалу залежить успішність навчання.

Аналіз літератури. Поняття "педагогічна технологія" почали вживати у 20-х рр. 20 сторіччя відомі педагоги В. Бехтерєв, І. Павлов, А. Ухтомський, С. Шацький. Взагалі розвиток поняття "педагогічна технологія" з того часу можливо структурувати на наступні часові періоди: 40–50-ті рр. – широке використання ТЗН, 50–60-ті рр. – виникнення програмованого навчання (зокрема за кордоном), 70-ті рр. – розширення педагогічної бази та пошук методів удосконалення педагогічного процесу, та період, який умовно розпочався у 80-х рр. 20 сторіччя, період оптимізації навчального процесу, винайдення та пошуку нових інтерактивних технологій навчання [1].

Власне термін "інтерактивна педагогіка" ввів у обіг німецький педагог Ганс Фріц у 1975 р, яким було визначено головний зміст інтерактивного навчання – зміна та поліпшення моделей поведінки учасників навчального процесу [3]. Слово "інтеракція" позначає взаємодію, взаємодію учня та вчителя під час процесу навчання, в якій і вчитель, і учень обидва є суб'єктами навчання (у порівнянні із традиційною авторитарною системою навчання, за якої вчитель-викладач є суб'єктом, а учень – об'єктом навчання). Навчання нового матеріалу за умов активної міжособистісної взаємодії викладача та студента є основою інтерактивного навчання. Вперше ідеї інтерактивного навчання були виголошені ще у 20-х рр. 20 сторіччя українськими педагогами. Розробкою елементів інтерактивного навчання займалися В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі, В. Шаталов, Є. Ільїн, С. Лисенкова.

Н. С. Мурадова стверджує, що інтерактивне навчання – це навчання, заглиблене в процес спілкування. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме:

комунікативний (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною).

О. Є. Мисечко стверджує, що найбільш результативними є технології, спрямовані на створення суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачем і студентами, залучення їх до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності. Технології, які надають навчальному процесу діалогічного характеру, належать до класу інтерактивних [4].

О. Пометун вважає, що інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів у процесі навчання. Вони дають змогу на підставі внеску кожного з учасників у ході заняття спільною справою отримати нові знання і організувати корпоративну діяльність, починаючи від окремої взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до широкої співпраці багатьох [7]. За Пометун та Пироженко, інтерактивні технології розділяються на 4 групи: інтерактивні технології кооперативного навчання (організація навчання у малих групах, об'єднаних спільною метою: робота в парах, змінювані трійки, два – чотири – всі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум, тощо); інтерактивні технології колективно–групового навчання (технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всієї групи: мікрофон, мозковий штурм, навчаючи – учусь, ажурна пилка, аналіз ситуацій, дерево рішень, тощо); технології ситуативного моделювання (ігрове моделювання явищ, що вивчаються: імітаційні ігри, спрощене судове слухання, драматизація, тощо); технології опрацювання дискусійних питань (широке публічне обговорення якогось суперечливого питання : метод прес, займи позицію, дискусія, дебати, тощо).

Ми вважаємо, що інтерактивне навчання – це особлива форма організації взаємодії викладача та студента, в якій відбувається взаємообмін інформацією, відбувається розкриття суб'єктного досвіду студентів, створена атмосфера зацікавленості, під час навчального процесу використовуються дидактичні матеріали, які дають змогу студенту вибирати найбільш значиму для нього інформацію, викладач стимулює студента до висловлювань, до того ж оцінює всю навчальну діяльність (що включає особистісно орієнтований підхід), кожного студента заохочують до діяльності надають можливість реалізації творчої особистості.

"Інтерактивне навчання (від англ. inter – взаємний, act – діяти), за визначенням О. Пироженко, це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має за мету створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність" [7]. Інтерактивна діяльність ґрунтується на активній комунікації учасників освітнього процесу. "Сутність інтерактивного навчання, – стверджують

Н. Побірченко та Г. Коберник, – полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання" [4].

Технологія інтерактивного навчання (навчання у взаємодії) ґрунтується на використанні різних методичних стратегій і прийомів моделювання ситуацій реального спілкування та організації взаємодії студентів у групі з метою спільного вирішення комунікативних завдань. Таке навчання побудоване на постійній взаємодії викладача та студента та відбувається через опанування певного досвіду. Сутність інтерактивного навчання полягає у тому, обидва – викладач та студент – протягом взаємонавчання (індивідуального, групового чи колективного) – є рівнозначними суб'єктами та розуміють, що саме вони роблять. Особливо корисними є інтерактивні технології під час опрацювання нового лексичного матеріалу, коли і студент, і викладач цілком вмотивовані до навчального процесу, і викладач створює можливості для вживання лексики.

Розглянемо основні методи інтерактивного навчання, які можливо використовувати під час введення нової лексики.

1. Кейс-метод, який включає певну створену мовну ситуацію, яку викладач використовує, аби спровокувати діалогічне чи монологічне мовлення студента за тематикою вказаної ситуації [2]. Тобто, кейс – це опис розмовної ситуації, який дає змогу студентам глибше розуміти проблему, розвивати дискусію, вмотивувати студента до спілкування, розвинути комунікаційні навички та поєднати навчальний процес з реальним життям. Відповідно, викладач перед заняттям повинен підготувати роздаткові матеріали до кейсу, протягом заняття викладач організує роботу студентів, та в кінці підсумовує як результати роботи, так і успішність застосування цього методу. Тобто для студента штучно створюється ситуація, яка може відбутись у його професійній діяльності у майбутньому.

Автори визначають такі методи кейсів: кейс-випадок (студентам надається певний випадок, наприклад, робота з клієнтом по оформленню депозиту на вказаний термін із визначеними умовами), кейс-вправа (коли студенти повинні застосувати теоретичні навички на практиці) та кейс-ситуація – більш ширше завдання, ніж кейс-випадок, яка може включати більшу кількість учасників (у цьому випадку це може бути розгляд неправильного оформлення депозиту, за участі представників банку та клієнта, а також юриста, з трактуванням всіх пунктів договору, наданих викладачем).

Позитивною стороною методу є те, що він сприяє активізації пізнавальної діяльності, підвищує мотивацію, сприяє розвитку творчої особистості студента та готує студента до майбутньої професійної діяльності, тобто має практичну цінність. Недоліком кейс-методу є те, що

неможливо побудувати навчання, використовуючи лише цей метод, він є практичним. Також цей метод потребує значних зусиль викладача, адже некоректно підібраний рівень завдань чи недостатнє дидактичне забезпечення призведе до низької результативності методу, також кейс-метод бажано практикувати, коли студенти вже набули певного рівня вмінь та навичок, при низькому рівні знань іноземної мови використовувати метод буде важко.

Другим методом, який можливо використовувати у роботі із лексикою, є метод проектів. Робота за проектним методом передбачає постановку певної проблеми та її вирішення, і власне, презентацію рішення, яке і має собою проект. Метод проектів обумовлює постановку цікавих завдань (написання наукової роботи за тематикою, вирішення завдання, аналіз літератури із визначеного питання), проведення дослідження та таку презентацію результатів – публікацію статті чи тез, виступ на конференції, презентацію доповіді, організацію симпозіуму, дискусії, створення газети, стенду, виставки тощо [6].

Вимогою для проектного методу є: наявність цікавої та значущої проблеми для розв'язання, формулювання кінцевої мети роботи над проектом, визначення базових знань, необхідних для роботи із проектом.

Основними етапами проектної роботи є: пошуковий (пошук необхідної інформації, вибір тематики), аналітичний (аналіз отриманої інформації), практичний (власне практична робота студента), презентаційний та контрольний (презентація результатів, контроль та самоконтроль).

Найбільш часто вживаними проектними методами є групове обговорення (мозкова атака, круглий стіл тощо), практична наукова робота та її захист, написання статті та її презентація, тощо.

Проектна робота розвиває збільшену мотивацію студентів до навчання, вміння самостійно працювати та водночас працювати у команді, вміння критично мислити, творчість, ініціативність, тощо.

Найчастіше під час використання проектного методу у вивченні лексичного матеріалу, залучаються знання студентів не лише із мови та фахової дисципліни, проте такий метод потребує інтеграції знань з багатьох дисциплін (див. проведення заходу, описаного вище, – студенти потребують не лише лінгвістичні знання та фахові знання, але й організаційні уміння та навички, творче самовираження тощо).

З досвіду роботи авторів варто зазначити, що ними активно впроваджувались різноманітні інтерактивні методи навчання та були визначені найбільш оптимальні: кейс-метод (для "сильних студентів") та проектний метод.

Перевагами використання методів є те, що задіяні всі види діяльності іноземною мовою: читання, аудіювання, письмо, говоріння. Завдяки цій

роботі студенти розвивають навички роботи із матеріалом: творчість, ініціативність, критичне мислення, вміння аналізу та синтезу матеріалу, також метод дає змогу побачити результат роботи. На думку авторів, інтерактивне навчання не може існувати без поєднання із традиційною системою навчання, і саме від майстерності викладача залежить вибір, в якому випадку застосовувати інтерактивний метод.

Під час введення та закріплення нової лексики викладачу доцільно використовувати такі методи: мозковий штурм (постановка проблеми пов'язаної із лексикою), коло ідей, мікрофон (вільне накопичення всіх ідей за тематикою та їх осмислення), дискусія, асоціативний кущ (встановлення асоціативних зв'язків між поняттями теми та систематизація вивченого матеріалу), бесіда за Сократом (вирішення проблемних теоретичних питань), власне ділові ігри. Також дуже продуктивним методом є метод "студентське запитання". Коли студенти пишуть по 1-2 запитання, які у них виникли під час вивчення теми, та викладач виносить ці питання на загальне обговорення.

Протягом одного заняття викладач може використовувати 1-2 інтерактивні вправи (або ж інакше ціле заняття є попередньо підготовленим інтерактивним методом, як то презентація результатів у проектному методі).

Наведемо приклад організації дискусії під час вивчення теми: Insurance.

Студентам пропонується таке твердження: State insurance system isn't as reliable as the private one in Ukraine (Система державного страхування не така надійна, як система приватного в Україні).

Студенти розподіляються на дві групи – прихильники та супротивник твердження. Кожна група повинна сформулювати основні аргументи за та проти, дати визначення своїй позиції та пояснити її. За умови, коли протилежна група висловила найбільш переконливі твердження, студенти можуть переходити із групи в групу. В кінці викладач підводить підсумок.

Автори рекомендували студентам використовувати такі твердження (опорна картка), запропоновані Л. Пироженко та І. Пометун:

1. Позиція : необхідно починати зі слів "I think / believe / suppose that ...", "Personally, I think / don't think ...", "It seems to me that ...", "I think it's wrong /right to ...", "I'm convinced that …", "In my opinion / In my view / To my mind …", "If you ask me …" та висловити свою думку, пояснити у чому полягає власна думка.

2. Обґрунтування: можна почати зі слів "... because …", "I don't really agree because …", "I found it difficult to agree on …, because", "I'm afraid I don't agree at all, because ...", "I'm opposed to …, because …" і навести причину появи цієї думки та пояснити на чому ґрунтуються докази.

3. Приклад: варто навести факти, що підтверджують власну позицію.

4. Висновки: необхідно завершити висловлювання, узагальнити думку

та зробити висновок.

Автори зазначають позитивний ефект використання інтерактивних методів навчання. За проведеним опитуванням (всього було опитано 120 студентів 1-2 курсів Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана та Національного технічного університету України КПІ), 74% опитаних студентів зауважують позитивний ефект від використання на заняттях запропонованих методів та хочуть навчатися за ними і надалі, 14% не можуть визначитися із своїм ставленням, та 12% негативно сприймають використані методи та хочуть навчатись за традиційною схемою. Проте, загальне сприймання студентами позитивне.

Висновки. Навчання нового матеріалу за умов активної міжособистісної взаємодії викладача та студента є основою інтерактивного навчання. Ми вважаємо, що інтерактивне навчання – це особлива форма організації взаємодії викладача та студента, в якій відбувається взаємообмін інформацією, відбувається розкриття суб'єктного досвіду студентів, створена атмосфера зацікавленості, під час навчального процесу використовуються дидактичні матеріали, які дають змогу студенту обирати найбільш значиму для нього інформацію, викладач стимулює студента до висловлювань, до того ж оцінює всю навчальну діяльність (що включає особистісно орієнтований підхід), кожного студента заохочують до діяльності, тощо.

Основні інтерактивні технології навчання, які може використовувати викладач під час введення нового лексичного матеріалу, є метод проектів та метод кейсів. Метод кейсів використовується при високому рівні знань іноземної мови (intermediate та вище), метод проектів не залежить від вихідного рівня знань студентів.

Використання інтерактивних методів на практиці доводить позитивність методів, підвищується мотивація студентів. покращуються психологічні якості студентів: мислення, увага, уява, самостійність, ініціативність, креативність, вміння співпрацювати тощо. Єдиним недоліком інтерактивних методів автори вважають те, що ці методи потребують наявності певного досвіду викладача.

Використана література:

1. *Барановская Т. А.* Организация методической работы как условие успешной дея-тельности педагога / Т. А. Барановская // Последипломное образование : достижения и актуальные направления развития : материалы междунар. науч.-пркт. конф. (22 сент. 22005 г., Минск) : в 2 ч. – Ч. 1 / М-во образования Респ. Беларусь, ГУО "Акад. последиплом. Образования", отв. ред. Н. Н. Кашель. – Мн : АПО, 2005. – С. 25-30.
2. *Жук А. И., Кашель Н. Н.* Деятельностный поход в повышении квалификации : активные методы обучения / А. И. Жук, Н. Н. Кашель // сб. работ международной научно-практической конференции 26 сент. 1994 г., Минск). – Мн. : ИПКиПРРиСО, 1994. – С. 45-48.
3. *Матыцина И. Г.* Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогических кадров. / И. Г. Матыцина // Последипломное образование: достижения и

актуальные направле-ния развития : материалы междунар. науч.-практ. конф. (22 сент, 2005 г., Минск) : в 2 ч. – Ч. 2 / М-во образования Респ. Беларусь, ГУО "Акад. Последиплом. Образования", отв. ред. Н. Н. Кашель. – Мн. : АПО, 2005. – С. 14-18].

4. *Мисечко О. Є.* Інтерактивні технології як засіб демократизації навчального процесу у ВНЗ. / О. Є. Мисечко // Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ України. – Випуск 9. – 2009. – С. 34-38.
5. *Побірченко Н., Коберник Г.* Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 8-10.
6. *Полат Е. С.* Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 3-10.
7. *Пометун О. І.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2006. – 192 с.

МОРУГА Е. А., ИЛЬИНА О. Н., АМЕРИДЗЕ О. С. Внедрение интерактивных методов обучения при введении нового лексического материала на иностранном языке в высшей школе.

Современный курс Украины на евроинтеграцию обуславливает новые требования к процессу обучения в высшей школе, что обуславливает необходимость внедрения украинскими преподавателями интерактивных методов обучения. Авторы провели анализ основных интерактивных методов обучения, которые можно использовать при преподавании иностранных языков в неязыковом вузе на примере обучения лексическому материалу. В статье проанализированы основные требования к внедрению методов, преимущества и недостатки интерактивного обучения.

Ключевые слова: *интерактивное обучение, профессиональная ориентация, лексика, кейс-метод, метод проектов.*

MORUGHA K. O., ILYINA O. M., AMERIDZE O. S. Introduction of interactive educative methods at teaching new foreign lexical material in high school institutions.

The modern direction of Ukraine towards European integration stipulates for the new requirements to educative process, which explains for the necessity of interactive educative methods introduction by Ukrainian high school teachers. The authors analyze key interactive methods which may be used at teaching foreign language in nonlinguistic institutions (on the example of teaching new lexical material). The article analyzes main requirements to introduction of the methods, advantages and disadvantages of interactive education.

Keywords: *interactive education, professional language, lexicss, case – method, project method.*

Мосьпан Н. В.

ТЕХНОЛОГІЯ ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті автором розглянуто поняття "групова навчальна діяльність" як альтернативу традиційним формам навчання. Визначено мету, завдання, форми та переваги роботи у групі.

Ключові слова: *групова навчальна діяльність, учні, вчитель, ефективність уроку.*

Сучасні технології навчання зорієнтовані на особистість школяра, створення умов для його самовираження і саморозвитку. А прагнення